

Ekonomiutskottet

Statsrådets redogörelse om en klimatplan för markanvändningssektorn

Till jord- och skogsbruksutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om en klimatplan för markanvändningssektorn (SRR 7/2022 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande till jord- och skogsbruksutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ledande expert Anna Salminen, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Birgitta Vainio-Mattila, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Markku Kinnunen, arbets- och näringsministeriet
- miljöråd Magnus Cederlöf, miljöministeriet
- professor Esa Vakkilainen, Villmanstrand-Lahtis tekniska universitet LUT
- forskningsprofessor Raisa Mäkipää, Naturresursinstitutet
- direktör Heikki Väisänen, Energimyndigheten
- direktör Pia Oesch, Försörjningsberedskapscentralen
- deltagare i Klimatpanelen Antti Arasto, Klimatpanelen
- professor Jyri Seppälä, Finlands miljöcentral
- forskare, docent Tere Vadén, forskningsenheten BIOS
- direktör Jussi Jyrinsalo, Fingrid Abp
- branschchef Tage Fredriksson, Bioenergia ry
- utvecklingsdirektör Juha Turkki, Climate Leadership Coalition ry
- ledande expert Janne Peljo, Finlands näringsliv rf
- direktör Jari Kostama, Finsk Energiindustri rf
- energi- och klimatchef Ahti Fagerblom, Skogsindustrin rf
- ledande expert Mariko Landström, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- skyddsexpert Hanna Aho, Finlands naturskyddsförbund rf
- verksamhetsledare Tapio Tuomi, Finlands Närenergiförbund rf
- ordförande Ari Rehnfors, Finlands Egnahemsförbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands Naturpanel
- Konkurrens- och konsumentverket

Utlåtande EkUU 66/2022 rd

- Meteorologiska institutet
- Cirkulärkraft Finland rf
- Motiva Ab
- Energianvändare i Finland rf
- Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- Akava ry
- Centralhandelskammaren
- Konsumentförbundet ry
- Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- Lokalkraft rf
- Finlands Sågindustri rf
- STTK rf
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Biokretslopp och Biogas Finland rf
- Finska vindkraftföreningen rf
- Företagarna i Finland rf
- Teknologiindustrin rf
- WWF Finland
- docent Priit Tammeorg.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund och utgångspunkter för bedömningen

Statsrådet har under 2022 lämnat tre centrala redogörelser om klimatpolitiken: en klimatpolitisk plan på medellång sikt (SRR 4/2022 rd), en nationell klimat- och energistrategi (SRR 6/2022 rd) och en klimatplan för markanvändningssektorn (SRR 7/2022 rd). Projekten har delvis beretts parallellt och samma kunskapsbas har utnyttjats. Ekonomiutskottet har tidtabellsmässigt och i sak bedömt redogörelserna i samma sammanhang i syfte att skapa en helhetsbild av klimat- och energipolitiken och kopplingarna mellan olika planer. I detta utlåtande bedömer ekonomiutskottet klimatplanen för markanvändningssektorn (MISU) med avseende på sitt ansvarsområde.

Rysslands attack mot Ukraina och den därpå följande energikrisen innebär exceptionellt snabba förändringar i omvärlden inom sektorerna för klimat- och energipolitik. Det har varit en utmaning också med tanke på beredningen och uppdateringen av redogörelserna. Ekonomiutskottet har under 2022 bedömt frågor som hör till klimat- och energipolitiken i ett flertal utlåtanden om EU:s klimatpaket och nödgärder inom energisektorn. Ekonomiutskottet har dessutom årligen avgett sitt utlåtande om klimatårsberättelsen, genom vilken genomförandet av den klimatpolitiska planen på medellång sikt följs upp. Dessa uppskattningar bidrar också till de uppskattningar som nu presenteras.

De viktigaste förslagen

Klimatplanen för markanvändningssektorn är den första klimatplanen som omfattar hela markanvändningssektorn, med andra ord jordbruk, skogsbruk och övrig markanvändning. Syftet är att

Utlåtande EkUU 66/2022 rd

i enlighet med målen för hållbar utveckling främja klimatomställningen inom markanvändning, skogsbruk och jordbruk, det vill säga minskning av utsläppen, ökat upptag i kolsänkor och klimatanpassning. I planen fastställs de klimatpolitiska åtgärder med vilka de för markanvändningssektorn (LULUCF-sektorn) fastställda klimatmålen kan uppnås. Klimatplanen främjar också Finlands mål att vara koldioxidneutralt 2035.

De ytterligare åtgärder som ska genomföras på markanvändningssektorn ska ge en årlig nettoeffekt på minst tre miljoner ton koldioxidekvivalenter före 2035. Målet baserar sig på den färdplan för att nå målet Klimatneutralt Finland 2035 som regeringen publicerade på klimatomötet i Nord-sjö den 3 februari 2020. Klimatplanen för markanvändningssektorn genomför också andra viktiga mål, som regeringens målsättning i december 2021 om att före 2035 minska växthusgasutsläppen från lantbruket med 29 procent (-4,6 miljoner ton koldioxidekvivalenter) från 2019 års nivå.

I klimatplanen för markanvändningssektorn har man strävat efter att samla effektiva, kostnads-effektiva och rättvisa metoder för att minska utsläppen från jordbruksmark, skogsbruk och annan markanvändning och stärka kolsänkor och kolupplag. De viktigaste åtgärderna hänför sig till resurseffektiv markanvändning och beskogning, klimathållbar användning av torvmarker, andra åtgärder som främjar kolbindning samt en verksamhetsmiljö som ger möjligheter.

Ekonomiutskottet anser att den föreslagna metodarsenalen i grunden är befogad. Samtidigt anser utskottet att det finns många osäkerhetsfaktorer i fråga om åtgärdernas tillräcklighet, genomförande och uppnåendet av målen. Dessa hänför sig både till förändringar i faktabas och omvärld och till det konkreta genomförandet av åtgärderna.

Markanvändningssektorns omvärld i förändring

Ekonomiutskottet fäster uppmärksamhet vid att förhållandena inom klimat- och energipolitiken redan efter beredningen av redogörelsen har förändrats på sätt som inte till alla delar har kunnat beaktas vid beredningen av redogörelsen. Detta har å andra sidan att göra med konsekvenserna av det ryska angreppskriget i Ukraina för energisektorn och försörjningstryggheten. Det är positivt att man i redogörelsen har identifierat de centrala konsekvenserna av den förändrade omvärlden för markanvändningssektorn.

Som viktiga aspekter i den förändrade situationen har identifierats leverans- och försörjningsberedskap, upphörande av importen av virke och skogsflis från Ryssland, tillfällig ökning av torvens betydelse, problem med jordbrukets lönsamhet på grund av förhöjda kostnader, den globala livsmedelskrisen, inverkan av tillgången på fossilgas och kemikalier på skogsbruket och skogsindustrin, problem med tillgången på arbetskraft samt snabbare grön omställning. Granskningen av dessa ändringar förblir dock fortfarande kortfattad och katalogmässig i redogörelsen och avspeglas ännu inte i de åtgärder som föreslås där. Ur denna synvinkel bör man också i framtida politiska åtgärder i större utsträckning än för närvarande fästa särskild uppmärksamhet vid försörjningsberedskapen och energiförsörjningen samt vid tryggandet av tillgången på råvaror.

Samtidigt som den ekonomiska och geopolitiska omgivningen förändras har också kunskapsunderlaget för markanvändningssektorn förändrats och preciserats: enligt de senaste uppgifterna har man gått från sänkor till utsläppskällor inom markanvändningssektorn (LULUCF). Det har inte

Utlåtande EkUU 66/2022 rd

beaktats i åtgärderna i planen. Frågan påverkar möjligheten att effektivt utnyttja flexibiliteten mellan markanvändningssektorn och ansvarsfördelningssektorn. Med tanke på klimatåtgärdernas kostnadseffektivitet bör man utnyttja flexibiliteten mellan olika sektorer, och med tanke på det är det viktigt att genomföra åtgärderna inom markanvändningssektorn med framförhållning och att utvärdera konsekvenserna. Ekonomiutskottet behandlar denna fråga separat också i samband med behandlingen av klimatårsberättelsen (B 24/2022 rd).

Enligt den senaste tidens uppgifter är det viktigare än tidigare att främja tillväxten i skogarna, och den långsammare tillväxten måste fås att öka genom aktiva skogsvårdsåtgärder. Samtidigt är det viktigt att stävja avskogning och förlust av den biologiska mångfalden och vidta åtgärder för att främja beskogning. För att möjliggöra den gröna omställningen och uppnå målen för utsläppsminskningen bör åtgärderna inom markanvändningssektorn samtidigt stödja förutsättningarna för en hållbar bioekonomi. Det är också viktigt för att möjliggöra koldioxidhandavtrycket från Finlands exportindustri.

Ekonomiutskottet betonar den övergripande vikten av klimatpolitik och klimatåtgärder med tanke på en kostnadseffektiv inriktning av åtgärderna. Ur denna synvinkel är det nuvarande planeringssystemet, som baserar sig på granskningen av olika sektorer inom klimatpolitiken, inte optimalt. Med tanke på klimatåtgärdernas totala konsekvenser är den bakomliggande EU-regleringen och i synnerhet EU:s klimatpaket avgörande. Med tanke på åtgärdernas kostnadseffektivitet, ekonomiska konsekvenser och konkurrenskraften för Finlands exportindustri är det viktigt att de olika regleringsinstrumenten inte överlappar varandra och verkar i kors på ett sätt som i värsta fall kan strida mot utsläppsminskningens målen. I planeringssystemet bör man samtidigt i högre grad än för närvarande beakta hur resurserna inriktas på att söka nya lösningar och på ett effektivare och mer proaktivt EU-inflytande.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att jord- och skogsbruksutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande EkUU 66/2022 rd

Helsingfors 12.1.2023

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Tuula Väättäinen sd (tillfällig ordförande)

medlem Atte Harjanne gröna

medlem Mari Holopainen gröna

medlem Eeva Kalli cent

medlem Pia Kauma saml

medlem Matias Mäkynen sd

medlem Raimo Piirainen sd

medlem Minna Reijonen saf

medlem Janne Sankelo saml

medlem Joakim Strand sv

medlem Veikko Vallin saf

medlem Johannes Yrttiaho vänst

ersättare Kai Mykkänen saml (delvis)

ersättare Juha Mäenpää saf.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.

Utlåtande EkUU 66/2022 rd

Avvikande mening

Avvikande mening

Motivering

Enligt sakkunnigyttranden till ekonomiutskottet har alla tre betydande klimatredogörelser på ett betydande sätt föråldrats efter att Ryssland attackerade Ukraina. Konsekvensbedömningarna och kostnadskalkylerna baserar sig således på orealistiska bedömningar till exempel i och med att priset på utsläppsrätter stiger. Parallella kostnadsökningar medför en risk för att kostnaderna blir orimliga.

Genomförandet av åtgärderna inom markanvändningssektorn och konsekvensbedömningarna av dem är förenade med stora osäkerhetsfaktorer. Dessutom är beräkningsmetoderna för åtgärderna förknippade med stora osäkerhetsfaktorer och utvecklingsbehov.

Markanvändningssektorn är föremål för många delvis motstridiga mål, såsom ökad användning av virkesråvara och främjande av bioekonomin samt å andra sidan stärkande av kolsänkorna och begränsning av förlusten av den biologiska mångfalden.

Oroväckande kostnadsökning

Kostnadsökningen har bara delvis överförs till konsumentpriserna, och därför kan man anta att höjningen av priserna på nödvändighetsvaror ännu inte håller på att avta till exempel i fråga om mat.

Det bör noteras att det i själva verket endast har ställts upp mer ambitiösa klimatmål, vilket ökar kostnaderna ytterligare.

Det är mycket viktigt att dämpa kostnaderna under en period med omfattande inflation för att ekonomin ska fungera. Till exempel Europeiska centralbanken strävar med sin skärpta penningpolitik uttryckligen efter att dämpa inflationen.

Kolsänkor

I planen betonas åtgärder som ökar trädbeståndets tillväxt, av vilka kvävegödsling av moskogar med de gödselpriser som gällde var en ekonomiskt lönsam investering för skogsägarna, men efter att Ryssland inlett kriget är tillgången på gödselmedel och prisutvecklingen osäker och gödselmedlen används eventuellt i första hand för att trygga livsmedelsproduktionen.

Det förekommer årliga variationer i avverkningsvolymerna, vilket har beräknats inverka på mängden så kallade kolsänkor. Det är skäl att beakta avverkningsmängdernas varierande karaktär när politiska åtgärder vidtas, eftersom politiska beslut annars lätt blir inkonsekventa. Ekonomiskt utnyttjande av skog kan inte åsidosättas under år av långvarig underskottsutveckling i statsfinanserna.

Utlåtande EkUU 66/2022 rd
Avvikande mening

Avslutningsvis

När ekonomiskt utnyttjande av skog begränsas är det skäl att komma ihåg att utbudet av virke övergår till andra ställen och att det kan vara mycket svårt att återfå beställningar. Den ekonomiska skadan kan således bli långvarig.

I stället för att redogörelser och planer utarbetas bör insatserna styras till metoder som tryggar försörjningsberedskapen inom en tid där redogörelserna ohjälpligt har föråldrats redan när de utarbetades.

Avvikande mening

Vi föreslår

att jord- och skogsbruksutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 12.1.2023

Juha Mäenpää saf
Minna Reijonen saf
Veikko Vallin saf